

UDENRIGSMINISTERIET

Notat til Folketingets Europaudvalg – orientering om afgivelse af indlæg i de forenede præjudicielle sager for EU-Domstolen C-615/20, YP m.fl. og C-671/20, M.M. forelagt af en ret i Polen

Enhed:

JTEU

Sagsbehandler:

Maria Søndahl Wolff

Dato:

27. april 2021

Sagsnummer:

2021 - 12014

Indledning og baggrund

En ret i Polen (Sąd Okręgowy w Warszawie) har ved kendelser af hhv. 18. november 2020 og 9. december 2020 i henhold til artikel 267 i Traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF) stillet præjudicielle spørgsmål til EU-Domstolen om fortolkningen af artikel 2 i Traktaten om Den Europæiske Union (TEU), om retsstatsprincippet samt artikel 19 TEU om domstolens uafhængighed, artikel 4, stk. 3, TEUF om loyalt samarbejde og endelig artikel 47 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder (Chartret).

Spørgsmålene er rejst i forbindelse med to straffesager, hvor dommerpanelet i begge sager oprindeligt omfattede dommer I.T., men denne fik frataget sin immunitet ved kendelse afsagt af Disciplinærafdelingen ved den polske højesteret (Sąd Najwyższy) den 18. november 2020. Samtidig blev dommeren suspenderet af Disciplinærkammeret og dommerens løn blev reduceret med 25%. Den forelæggende ret oplyser, at suspensionen forbliver i kraft indtil en endelig afgørelse i straffesagen mod dommeren, hvilket kan vare måneder eller år.

Med de præjudicielle spørgsmål ønskes der bl.a. svar på, om ophævelse af en dommers immunitet og suspension truffet af et organ som Disciplinærafdelingen er forenelig med EU-retten, navnlig idet den forelæggende ret påpeger, at;

- a) Disciplinærafdelingen ikke udgør en »domstol« som omhandlet i bl.a. Chartrets artikel 47, og artikel 6 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, jf. dommen i de forenede sager C-585/18, C-624/18 og C-625/18, A.K. (A.K.-dommen) og
- b) medlemmerne af Disciplinærafdelingen karakteriseres ved at have en meget stærk tilknytning til den lovgivende og den udøvende magt, jf. kendelse af 8. april 2020, Kommissionen mod Polen i sag C-791/19 R, og
- c) Polen er blevet tilpligtet til at afstå fra at overføre sager, der verserer for denne afdeling, til et dommerkollegium, der ikke opfylder kravene til uafhængighed, jf. ovennævnte kendelse af 8. april 2020.

De forelagte spørgsmål skal ses i lyset af en række af sager ved EU-Domstolen forelagt af polske domstole og anlagt af Kommissionen om kerneværdierne i EU's retsstatsprincip fastsat i artikel 2 og udmøntet i artikel 19, stk. 1, 2. afsnit, TEU om domstolens uafhængighed samt fastsat i Chartrets artikel 47. Det følger således af fast praksis om disse bestemmelser, at medlemsstaterne er forpligtede til at organisere deres retssystem på en sådan måde, at princippet om domstols uafhængighed efterleves, og at dommere

kan udføre deres funktioner uafhængigt og beskyttet mod indblanding eller pres udefra¹.

I relation til det polske domstolssystem har Domstolen i en række domme slået fast, at kravet om uafhængighed kræver et system med disciplinære regler, der giver dommere de nødvendige garantier for, at enhver risiko for at sådanne regler anvendes *som et middel til at udøve politisk kontrol* med indholdet af retssager udelukkes².

Kronologisk set blev der første gang i EU's historie statueret en overtrædelse af artikel 19, stk. 1, 2. afsnit, TEU, i dom af 24. juni 2019 i sag **C-619/18**, Kommissionen mod Polen, (om den øverste domstols uafhængighed).

Ved dom af 5. november 2019 i sag **C-192/18**, Kommissionen mod Polen (om de almindelige domstoles uafhængighed) statuerede Domstolen, at den del af reformen af det polsk domstolssystem, der indførte en differentieret pensionsalder for hhv. kvinder og mænd, og som generelt indførte tidligere og tvungen pensionsalder er i strid med EU-retten, artikel 19, stk. 1, 2. afsnit. Tillige i strid med samme bestemmelse at polsk lov tillagde justitsministeren beføjelse til at beslutte, om en dommers embedsperiode forlænges.

I en efterfølgende forelæggelse fra den polske Højesteret blev de fundamentale principper om uafhængighed gentaget og uddybet, jf. **A.K.**-dommen af 19. november 2019, og den **Poliske Højesteret** slog derefter ved kendelser af 5. december 2019 og 15. januar 2020 fast, at det nationale råd for retsvæsenet i Polen (Domstolsrådet) i dets nuværende sammensætning *ikke var et organ uafhængigt af den lovgivende og den udøvende magt*, og at Disciplinærafdelingen – også henset til udnævnelsen af medlemmer hertil efter indstilling fra Domstolsrådet – *ikke var en »domstol« i henhold til chartrets artikel 47, og EMRK artikel 6, og national ret*, idet organet ikke var uafhængigt og upartisk i forhold til den politiske magt. Dertil kommer dom af 2. marts 2021 i sag **C-824/18**, ligeledes med kritiske ord om reformerne af det polske domstolssystem.

Yderligere verserer der en direkte traktatkrænkelssag **C-791/19**, Kommissionen mod Polen, der også drejer sig om, hvorvidt Polen har tilsidesat artikel 19 TEU, idet polsk lov tillader, at indholdet i retslige afgørelser fra polske dommere kan kvalificeres som »disciplinærforseelser» og dermed resultere i sanktioner mod dommere. Den danske regering er indtrådt i sagen til støtte for Kommissionen, og ved kendelse af 8. april 2020 om foreløbige foranstaltninger i sagen (**C-791/19 R**) er det første gang i EU's historie, at en national retsinstans suspenderes. Regeringen deltog i den mundtlige forhandling af hovedsagen den 1. december 2020, generaladvokaten fremsætter forslag til afgørelse den 6. maj 2021. Dom forventes ultimo 2021.

¹ Jf. dom af 27. februar 2018, sag C-64/16, Associação Sindical dos Juizes Portugueses, præmis 43-45, dom i sag C-619/18, Kommissionen mod Polen, præmis 71-77 samt dom i de forenede sager C-585/18, C-624/18 og C-625/18, A.K., præmis 120-126.

² Jf. bl.a. dom i sag C-619/18, Kommissionen mod Polen, særlig præmis 77, A.K.-sagen særlig præmis 42-43 og 71-77 samt kendelse af 8. april 2020, Kommissionen mod Polen, sag C-791/19 R, præmis 34-35 og 70-71.

Endelig har Kommissionen ved pressemeddelelse af **31. marts 2021** annonceret et nyt søgsmål mod Polen (**C-204/21**), der har sammenfald med de spørgsmål, der er rejst i disse præjudicielle sager, dvs. spørgsmål om overtrædelse af EU-retten som følge af Disciplinærafdelingens sanktioner mod dommere i form af ophævelse af immunitet, suspension og lønnedgang.

Regeringens interesse i de forelagte sager

Retsstatsprincippet er en hjørnesteen i EU-samarbejdet, som alle medlemslande har tilsluttet sig ved optagelse. Overholdelse af princippet er afgørende for EU's troværdighed og en nødvendig forudsætning f.eks. for samarbejdet i det indre marked eller den europæiske arrestordre. I tråd med tidligere indlæg i retssager om retsstatsprincippet afgiver regeringen således indlæg i de forenede forelagte sager.

Det er vigtigt for regeringen, at de grundlæggende rettigheder og værdier værnes om og respekteres i alle EU-lande. Europæiske, herunder danske virksomheder i Polen har en stærk interesse i et velfungerende og uafhængigt polsk retsvæsen. Deltagelse skal derudover ses i lyset af, at EU-Domstolens dom – i tråd med ovennævnte række af domme – vurderes at kunne bidrage til at opretholde presset på Polen både i det juridiske spor ved Domstolen men også i den bredere politiske kontekst, hvor der ses behov for støtte til værnet om EU's fundamentale retsstatsprincip.

Det bemærkes i den forbindelse, at uafhængige og velfungerende polske domstole, der som domstole i EU også behandler sager om virksomheder og borgere fra andre medlemsstater, selvsagt tillige er i danske virksomheders og borgeres interesse. Det vurderes ligeledes at være i dansk interesse kontinuerligt at bidrage til udvikling af retspraksis om retsstatsprincippet og gentage de juridiske argumenter for medlemsstaternes overholdelsen af det grundlæggende princip om rule of law.

I et dansk indlæg i sagerne lægges der vægt på, at artikel 19, stk. 1, 2. led, TEU, der udmønter retsstatsprincippet i artikel 2 TEU, forpligter medlemsstaterne til at sikre domstoles uafhængighed, og at EU-Domstolen har fastslået, at disciplinære systemer vedrørende dommere skal indeholde beskyttelsesforanstaltninger for at forhindre, at et sådant system anvendes til politisk indblanding og påvirkning af retsafgørelser. Der henvises i den forbindelse til, at betingelserne om uafhængighed følger bl.a. af C-619/18, Kommissionen mod Polen samt af A.K.-dommen, og at den polske Højesteret – efter anvendelse af netop præmisserne i A.K.-dommen – konkluderede, at Disciplinærkammeret ikke er uafhængig.

I relation til spørgsmålet, om, hvorvidt EU-retten er til hinder for, at Disciplinærkammeret giver tilladelse til strafferetlig efterforskning og i den forbindelse ophæver en dommers immunitet og suspenderer vedkommende, anføres det, at samme krav til uafhængighed, som blev angivet i eksempelvis A.K.-dommen, må gøre sig gældende, hvad end Disciplinærkammeret anvender regler, der betegnes *disciplinær regler* – som var tilfældet i A.K.-sagen og den verserende direkte sag C-791/19 – eller *strafferetlige regler*, som er baggrunden for forelæggelsen i denne sag. Det anføres, at nævnte regler alle anvendes af samme organ, Disciplinærkammeret, der efter de forhold, som den forelæggende ret selv lægger til grund med henvisninger til Domstolens afgørelser, ikke lever op til kravet om uafhængighed.